

Latweefch u Awises.

Nr. 37.

Zettortdeenâ 12. September

1857.

Par muhsu telegravi.

Us muhsu Kunga un Keisera pawehleschanu taggad arri pee mums telegrawi taisa, kas Palangâ pee Brusshu rohbeischem sahkahs un eet zaur Leepaju, Aliputti, Saldi, Dohbeli un Zelgawu us Rihgu. Rihgâ schi jaet ar to telegravi, kas no Rihgas eet zaur Dînburgu us Pehterburgu un arri us Warschawu, un atkal ar to, kas no Rihgas eet us Bernawu, Rehwali, Narwu un Pehterburgu. No Pehterburgas atkal zittas telegraves eet us Maskawu un Krimmi un atkal zittas no Maskawas us Sibirijas pussi. Ta tad ar muhsu telegravi finnu warr laist us wifahm Eiropas semmehm un irr pa muhsu walsti. Tadehk ta lohti derriga un zeenijama leeta. Daudj laffitaju lelegravi wehl ne buhs ne redsejusch; tadehk teifschu kahdu ta pee mums irraid. Allasch gaxx leelzeltu eerakti, kahdus 50 sohlus weens no ohtra, stabbi kas kahdus $2\frac{1}{2}$ affis garri un 4—6 zelli resni. Us weenu wersti kahdi 24 stabbi likti. Pee stabbu augschgalla fahnis peeskrubheits djses pulkstenisch, kurrum mehles weetâ irr ahkis, fur to drahti eeleaf. Allasch weenpadesmitam stabbam irr leelaks pulkstenisch, kam naw ahkis bet 4 kantiga mehle eeleeta ar 2 zaurumeem un fahnis 3 knedinas peenaglatas. Kahdi stabbi nu eet sumtu sumteem juhdsehm pa laukeem, mescheem ir pilsteem. Ja eet pahr leeluppehm, tad taisa katrâ uppes mallâ 6 ir wairak affu augustus stabbus, fa masta-kohkus pee fugga ar tauwu, (fuggu wirwehm) apzeetinatus. Drahti rakstamas spalwas resnumâ nu no weena galla sahf lift tais pulkstenischu ahkis, un to drahti stingri peewilfdami leek no weena stabba us ohtru. Itâ stabba drahti zaur zaurumeem iowiltuschi, aptinn un atstahj kahdu drahtes gallu lecku. Nu to falohte ar zittu drahti,

ko tad tapat atkal wadda no stabba us stabbu. Zahdâ pilsata fur stazione um telegraves fungi jeb finnas deweji, ta drahte nu ee-eet tai nammâ eekschâ fur tahdi telegraves fungi mahjo, kurrum itt skunstiga maschine. Kad nu kahdu finnu gribb laist, tad to drahti peeleek pee tahs maschines un nu ka us klawirehm spehledams ar pirksteem, Kungs ikkatra wahrda bohktabu peespeesch maschinâ un redsi, no tahs maschines iseet sibbena spehks un par azumirfli pa to drahti skreeschus skreen us tahs drahtes ohtru gallu lihds tai weetai, fur atkal stazione un telegraves meisteri deen naft klahrt un wakte, woi ne nahks kahda finna. Ikkatras bohktabs ko Zelwawa telegraves meisteris us sawahm klawirehm ar pirkstu peespeedis, — ja gribb Rihgâ woi Salde, fur stazione, par maju brihdi zaur to sibbina spehku pa to drahti noskreen us ohtras stazioni maschini un te itt skunstigi us papihru, kas tur pee maschines peeliks, usspeeschahs un ta bohktabs pebz bohktaba, kamehr pilnigs wahrdas, un wahrdas pebz wahrdas melns us papihru usspeedes, un nu Rihgâ woi Salde laffams, ko schis Zelgawa par finnu turpu laidis. Ja nu to finnu gribb laist wehl tahlafti us Pehterburgu, Maskawu, Krimmi jeb us Wahzemmi un wehl tahlafti, tad eet no weenas stazioni us ohtru tapatt darridami ikkatra ka pirmajâ. Bet lai stazioni Kungs sunn, ka nu pat kahdu finnu laidih, tad kahdu brihdi pa-preesch pirms finnu dohs, tas Kungs ar sawu maschini un sibbina spehku eekustina kahdu pulksteni tai stazione, us kurrut to finnu laisch. Ta ka skanni, telegraves meisters klahrt, sataifa wissu gattawu un nu gaida, kahdus wahrdus telegrave ussimehs. Ja ta teesa jeb tas zilweks, us kurrut to finnu laisch, tai pilsata jeb tai aprinkli irraid, fur schi stazione, tad to no maschines ussimehu finnu gohdigi usralsta us papihru un nosuhta tam, kam

waijaga to sinnu dabbuht. Tä nu no Nihgas, Leepajas ir Wahzsemmes par mašu brihdi warrefim jebkahdu sinnu dabbuht, ir atbildi ja gribbi, bet par iktatru wahrdu jamakfa finnas laidejam sawa nauda, jo pats warri saprast, zif tahda garra telegrawe, tahs maschines un tee maschines meisteri un telegrawes fungi frohnim makfa. Atkal zif leela leeta irr telegrawe; jo ar to Keijers un Waldisch an a sawas finnas un pawehleschanas islaisch. Tamdehl tee telegrawes Kungi irr stipri swehrinati wihi, kas us tam swehrinati, ka tee tikween tam un tur to atlaistu sinnu drifikst isteikt, kam ta irr laista, un ka tahdus wihrus pee sawa ammatarba ne drifikst ne buht ne tirdinahit ne apkawehit, neds gribbeht, ka tew isplahya kahdu sinnu, kas tew naw laista, jeb kahdu warras darbu pee winneem jeb pee paščas telegrawes padarriht to poħfidams. Zif leela leeta telegrawe irr karra-laikos un walsts waijadibas, to sawa galwa pats waresi us-eet.

Tadehl nu arri wiffas walsts lohti stipri likumi dohti un b reef migas sohdibas likkas tahdam, kas to telegravi tihfchi jeb netihfchi famaita, kahdu sinnu apkawe, woi arri pee teem telegrawes wiħreem un uerangeem kahdu warras-darbu padarra. Urri muhsu Kungs un Keijers 25ta Majja 1857 zaur Senahts waldischhanu tahdus stiprus likkumus islaidis, kas ar gruhtu strahpi un ar Sibiriju tahdus sohda, kas nedarbus darra pee telegrawes, un zeen. Gubernatiera Kungs luhdsis, lai muhsu Alwises schabs strahpes isfluddinajam un laudim tahs iſtahstam, tohs us-runnajam un peekohdinajam, lai luhdsami fargahs, ka telegrawes meeti, pulkstenisch, drahte, xc. xc. ne taptu maitati; jo tahdam nejehgam jeb bleħmu-darritajam par dauds gruhta sohdiba zeeschama. Luhgschus luhdsu juhs goħda un prahha wihrus un wezzakajus, peekohdinajeet saweem maiſes behr-neem, ganneem, behr-neem un itt wiſſeem, ka tee sawus virktus nedurtu pee kahda telegrawes stabbha jeb kaut ko no tam nefamaitatu. Lai behrni no tam fargahs wairak ka no kahda bubbuta, jo bubbulis irr neeks, bet fih irrahga un zeenijama leeta un gruhta sohdiba tam, kas to

nizzina. Nu tohs likkumus ar ihseem wahrdeem iſtahstisim.

- 1) Ja kahds kahdu pee telegrawes peederrigu leetu netihfchi famaita, jeb to finnas laisħanu apkawe, tad to strahpehs ar 3—30 fudr, rubl., jeb ar 7 deenahm jeb 3 meħnefcheem zeetumā woi 15—30 rihkstehm. 2) Ja netihfchi apgħek-jees bet pats tuħħad sawu wainu telegrawes wiħreem peerahda, un padarritu skahdi isliħdina, tad tikkai ar stiprem wahrdeem to pahrmahżihs. 3) Ja zaur to kahds zilweks buħtu ċewainoħts tappis pee weffelibas, jeb gaudens palizzis, jeb noñiħi tappis, tad tam jazeesch bañizas strahpe. 4) Kas tihfchi telegrawes leetu maitajis, tam jaheet us Sibirijsa tuvalajahm Gubernementehm un ja tas-ħabu appakṣiħ meesas strahpes, tad papprexfiħ dabbuhs 60—80 rihkstes un tad arrestantu roħtās taps likkis un ja tē naw ruħmes, us Sibiriju to fuhtiħs. 5) Kas tihfchi telegrawi maitajis gribbedams kahdu telegrawes leetu jaġi, tas-dabbuhs lawpitaju wijsleelaku strahpi. 6) Kad zaur tihfchi telegrawes maitajchanu kahds zilweks naħwi dabbujis, tad wainigais dabbuhs 90—100 rihkstes, arrestantu roħtās leekams, un ja tē naw ruħmes, us Sibiriju fuhtams. Ja ar tahdu nedarbu kahdam zilwekk netihfchi meesha wainota tappuji, tad tikkai 70—90 rihkstes dabbuhs, un arrestantu roħtās un Sibirija tam weegħlaka strahpe. 7) Kad kahdu telegrawes sinnu tihfchi u sħakwe, fajau, jeb to gribbedams padarriht ar warru jeb ar draudejħanu teem telegrawes wiħreem un Kungeem u smahzahs, tad tahdu strahpi wainigais dabbuhs: ja ta' darris jis ar eeroħtisheem tam u smahħdams, tad dabbuhs 80—90 plottes zirtenus, no bendes waqqa taps siħmeħts un us 15—20 gaddeem pee kalmu rakħanas Sibirija taps likkis; ja tahds warras darbs darriħts bes kahdeem cerohħtisheem, tad pelniħs 70—80 plottes zirtenus, tahds waqqa taps siħmeħts un turpat nofuhtiħts. 8) Kad telegravi maita tihfchi gribbedams aiskawehit kahdu laistu Kejsera pawehleschanu jeb waldischhanas finnū, tad to tapat strahpehs ka 7ta weetā teikts. 9) Kad telegravi tihfchi maita gribbedami zaur to kahdu leelu greħku prett waldischhanu jeb

walsti isdarriht, tad taħdu un taħdus strah-pehs ar nahwes - teesu. 10) Ja ta darra gribbedams zaur to kahdam zittam zilwekam jeb pee winna mantas kahdu greħku un bleħ-dibu padarriht, tad wainigo strahpehs ar to leelatu strahpi kas foħidbas likkumos par to 15bita weetā išteikta. 11) Wissi nedarbi un greħki pee telegrawes padarriti taps teesati zaur karra-teesu. — Tam wainigam bes tam arri wehl ja-ismakfa itt wissa skahde, ko tas pee paċċas telegrawes leetahm jeb teem padarrijis, kas zaur winna nedarbu skahdi redsejuschi. Seewijskki kas pee telegrawes apgreħkojuschees, tapat taps strahpehti, bet ta kau jeewijskheem peenahfahs to strahpi dabbuht! —

Tie nu paċċi redseet — kahdà nelaimè un poħstà tas kritihs, kas pee telegrawes apwainojsahs. Tamdeħl luħdsami, iſteizeet to wiſeem laudim, pamahzeet un fargajeet wiſsuwairak faru us behru, gannu, un taħdus nejhgus un stuħrgalwju — un luħdseet, lai Deewi isklatru no tam paſarga.

Schulz.

Gaunas sinnas.

No Birschumuisch as. Schò gadd meħs ar pateizigu firди preezajamees par weenu labbu augliu un apswieħtitu gaddu. Gan paċċafars bija weħħfs, leetutains un ar dauds weħju, bet toomehr rudfi labbi auge un seedu laiks bija labs; arri muhsu waċċaras feħjums labbi isdewahs. Juħli meħnefis mums at-neff ġaġidru un filtu lażinu. Seena un rudfu plausħanas darbi itt weegli tappe pa-strahdati. Gan mas seena, bet wiſsu labbu un faufu effam faneħmuschi. Deewi irri swieħ-tijs muhsu rudfi schus tik pat augumà kà breamu, un nekur ne bija redsami nekahdi tuk-schi lauki. Arri waċċarejji gan driħs wiſsu labbi stahweja, ihpaċċi meeschi, grifki un linni. Kartuppelu feħrga nekur manniżama. Gan 3 reiħ weegla falna biji, bet ta nekahdu skahdi ne neff. Schò gadd mums ne bija

dauds peħrkonla laika; arri zilweku un soħpu weħseliba bija labba. Tas kungs irr wiſsu labbu darrijis, winna wahrds lai irr fla-weiħts muhschigi. Bet lai nu laudis fahrti un prahrti dsiħwo ar Deewa scheħlastibas dahrwanahm, lai taħs nekahrdina wiñnus us greħkeem, bet flubbina us goħdigu un deewabijigu dsiħwofchanu. — Tai 27 ta August Krohna Birschumuischha leela nelaime noti kufi. Ap pulksten 7 laidarà zehleħs ugguns, kas iħsxa laikà apriħje ne ween scho leelu ehku ar sirgu stalli un wahgusi, bet arri leelu ruhmi 4 kleħtis un wehl zittas ehkas. Lohpi jau bija isdsiħti us gannibu, bet 18 tetti sadegge. Leels weħijs ugguni neffu us Kunga nammu, kas gan driħs 100 gaddus stahweja un ne fenn weħl skaiti atjaunoħts bija. Kas to leelu skahdi warri apreħkinaħt? Lai Deewi palihds tam zeenigam apbehdinatam fungam un wiñna peederrigeem, lai palihds schahs ehkas attal us-buhweħt un lai to swieħti ar faru baggatu swieħtibu. — Arri schi leela nelaime irr zehlu fees zaur kahdu pihpi, jo no riħta puċċi bija salmu us laidari bahħuschi. Kad gan muhsu laudis mahżifees apdohmīgi ar ugguni dsiħwoħt?

Lundberg.

Laħs padohms.

Kad kahdu dahrgu auglu kohku gribbi pa-sargaħt, lai taħripi un fukkaini wiñnam lap-pas un seedu pumpru ne maita, tad aptinni wiñnam kahdu luppattu apkahrt un usswaidi us scho luppattu dahrwas. To darrijis peekabbini pee kahda farra kulliti ar mesħa skudrahm un atraifi ko kulliti, lai taħs skudras leen us to kohku. Schiħs nu sinnams raudsiħs not ta kohka mukt semmè; bet fabihju schahs not taħs darwas wiñnas għiekk, un wiñnus farru sarri-nus pahṛsta ħadamas nokħiż wiñnus dsiħwus daiktus, ko ween tur atrohn. (Skattees, kaschi gaddha awise, 29ta nummurà par fu-

drāhm stahstihts.) — Par kahdahm deenahm warri to dahrwas luppatu atkal nemt semmē. Läws kohks buhs paßargahts.

— e.

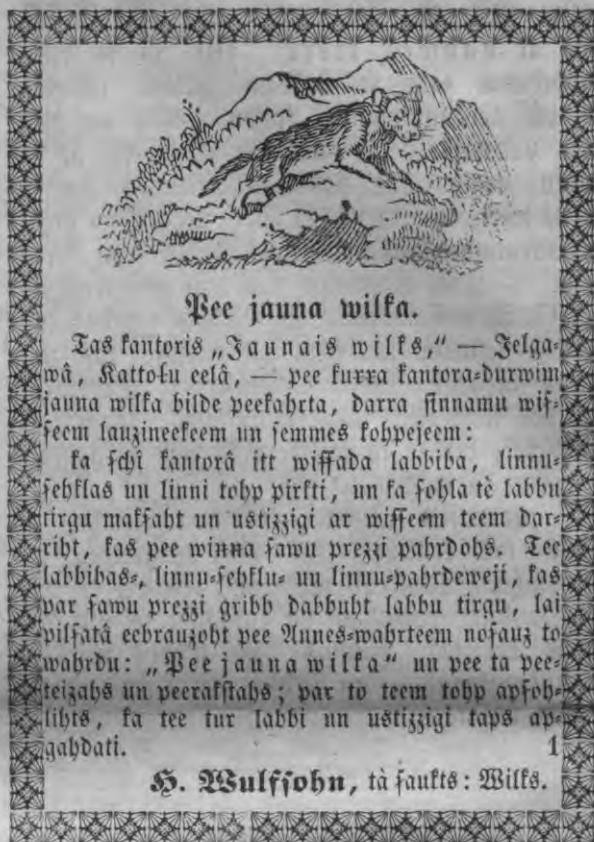
Sluddinaschanas.

Wisseem lauzineekeem darru sinnamu, ka tē mannā bohie, Jelgawā leelajā eelā, Schwollmannia nammā, Georga bohetei blaßkam, warr dabbuht var to lehtaku tirgu: neballinatu (nebleeketu) sillu un arri melnu **dubbultu twisti** (bohmwillas dsihjas) preefch aufchanas un welfchanas. Es apfoblohs ustizzigi darriht ar wisseem teem, kas nahks pee mannim pirk. 3

Sigismund Meyer.

Wissi pee Puhnjes pagasta, Talses aprinka peerakstīti un pabrobbeschās dsihwodami pagasta lobzefki tohp zaur u fcho usaizinati, wisswehlaki libds 25to Septembera m. d. schinū gaddā, scheit peeteiktees, un pee ūha nahlama 10ta dwehseles Newisiones listees peerakstīties. Wissi, kas libds fcho terminu ne buhs peeteikychees, taps ūha isbehgufchi eraudstī, un wehlaki paſcheem buhs ja to atbild. 1

Puhnjes Pagasta-teesa, tai 14. August 1857.
(Nr. 113.) Pagasta wezz. Kristaps Grünbergis.
Pag.-teef. skrihw. Carl Freudenreich.

Pee jauna wilka.

Tas kantoris „Jaunais wilks,” — Jelgavā, Kaitoku eelā, — pee furra kantora-durwim jauna wilka bilde peekaheta, dorra sinnamu wisseem lauzineekeem un jemmes kohpejeem:

fa ūhi kantora itt wiffada labbiba, linnu-sehlas un linni tohp pirkli, un fa foħla tē labbu tirgu mafsaht un ustizzigi ar wisseem teem darriht, kas pee winna faru prezzi pahrdobs. Tee labbibas, linnu-sehlu un linnu-pahrdeweji, kas var faru prezzi gribb dabbuht labbu tirgu, lai viljata ebraužoht pee Annēs-wahrtēem noſauz to wahrdū: „Pee jauna wilka” un pee ta peeteizahs un peerakstībs; var to teem tohp apfoblihs, fa tee tur labbi un ustizzigi taps apgħadati. 1

H. Wulfsohn, ta' faultis: Wilks.

Labbibas un prezzi tirgus Rihgā tai 9. September un Leepajā tai 6. September 1857 gaddā.

M a k f a j a p a r :	Rihgā.		Leepajā.		M a k f a j a p a r :	Rihgā.		Leepajā.	
	R.	S.	R.	S.		R.	S.	R.	S.
½ Tſhetw. (1 puhr) rudsu	215	—	2	30	1	90	—	80	—
½ " (1 ") fweefchu	250	—	2	75	3	30	½ " (20 ") tabaka	70	—
½ " (1 ") meeſhu	180	—	1	90	1	70	½ " (20 ") ſčkihtu appiu	90	2
½ " (1 ") auju	110	—	1	15	1	—	½ " (20 ") ſchah. zuhku gall.	—	—
½ " (1 ") ſiru	225	—	2	50	—	—	½ " (20 ") troħad linnu	75	2
½ " (1 ") ruju rudsu milt.	2	15	2	—	½ " (20 ") brakka linnu	35	1	—	—
½ " (1 ") biħdeletu	2	90	2	75	1	muzzu linnu feħlu	6 libds	9	7
Li ½ " (1 ") fweefchu mil.	3	75	3	75	1	" filku	—	14	—
un ½ " (1 ") meeſhu putraim.	2	90	—	—	10	puddu farħanas fahls	5	—	5
ne 10 puddu (1 birkawu) ūha	4	50	—	—	10	" balta rupja fahls	5	—	4
tee ½ " (20 mahż.) fweesta	—	3	70	3	10	" ūha fmalkas	5	—	4

sta Leepajā libds 4. Sept. d. atmahf.: 111 fuggi un isqahj. 112. Rihgā libds 9. Sept. atmahf.: 1367 fuggi un isqahj. 1194. no

B r i h w d r i ē f e h t.
nij No juhmas-s-gubernements augtas walidchanas pusses: Oberlehrer G. Blaese, Censor. Jelgawā, tai 10. September 1857.
No. 172.